

Evaluatie
Programma Gezonde School
2017 – 2020

Colofon

In opdracht van

De Stuurgroep van het programma Gezonde School, namens het Rijksinstituut voor Gezondheid en Milieu (RIVM), de PO-Raad, VO-raad, MBO raad en GGD GHOR Nederland.

Contactpersoon opdrachtgever: Marije van Koperen, RIVM
Marije.van.Koperen@rivm.nl

Opgesteld door

Sofieke Jansen, onderzoeker/adviseur (Sofieke Jansen Evaluatieonderzoek) en Marije van Koperen (RIVM).

Met dank aan: Lieke van Duin (RIVM) en alle projectleiders Gezonde School.

Januari 2021

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever.

Voorwoord

Met gepaste trots kijken we in deze evaluatie terug op de resultaten van het programma Gezonde School 2017-2020. Binnen dit unieke programma brengen we gezondheidsbevordering en het onderwijs bij elkaar. Samen met de thema-instituten en de Gezonde School-adviseurs van de 25 GGD'en zorgen we ervoor dat elke school in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs zelf kan werken aan een gezonde leefstijl van leerlingen of studenten.

In de afgelopen jaren zijn we een stuk dichterbij onze missie gekomen; een gezonde leefstijl in het DNA van elke school. Steeds meer scholen maken de keuze om structureel en planmatig te werken aan activiteiten die gericht zijn op bijvoorbeeld het voorkomen van overgewicht, pestgedrag en alcohol- en drugsgebruik. Er is meer aandacht gekomen voor sociaal-emotioneel welbevinden, gezonde relaties en seksualiteit, gezonde voeding en beweging. Inmiddels mag één op de vijf scholen in Nederland zich een Gezonde School noemen. Van deze scholen weten wij dat zij integraal, structureel en planmatig aandacht hebben voor de gezondheid van hun leerlingen of studenten. Het positieve is dat dit niet alleen het resultaat is van slechts één enthousiaste leerkracht, maar een keuze van de hele school.

Vanaf maart 2020 heeft elke school te maken gekregen met de grote gevolgen van de coronapandemie. Van het onderwijs wordt al bijna een jaar veel veerkracht en flexibiliteit gevraagd. En we zijn bepaald nog niet klaar. De achterstanden nemen toe. Ook als het gaat om de gezondheid van kinderen is er reden voor zorg. De impact van de crisis is groot waardoor het werken aan een gezonde leefstijl voor leerlingen, studenten en medewerkers nog belangrijker wordt.

Vanwege de veranderde omstandigheden hebben scholen in 2020 minder mogelijkheden gehad om precies langs de lijnen van Gezonde School te blijven werken aan een gezonde leefstijl. Anderzijds heeft juist de coronacrisis ervoor gezorgd dat er nog meer aandacht is gekomen voor het beschermen, bevorderen en bewaken van de gezondheid en welbevinden van leerlingen, studenten en medewerkers.

Ook de komende jaren maken de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM zich weer sterk voor het programma Gezonde School. We willen nog meer scholen stimuleren om via de Gezonde School-aanpak een gezonde leefstijl te verankeren binnen de school. We verstevigen daartoe de Gezonde School-aanpak en richten ons meer dan nu op verankering in de regio. Samen met de gemeenten, GGD'en, sportclubs en ouders dragen we bij aan een gezonder Nederland. Immers: het bevorderen van een gezonde leefstijl is een wezenlijk onderdeel om samen sterk uit de huidige crisis te komen.

Namens de stuurgroep Gezonde School,

Paul Oomens
Voorzitter

Inhoudsopgave

Samenvatting	5	
Woordenlijst	6	
1. Achtergrond van de evaluatie		
1.1. Het programma Gezonde School	7	
1.2. Opdracht en evaluatievraag	8	
1.3. Leeswijzer	8	
2. Werkwijze		
2.1. Strategische doelen Gezonde School 2017-2020	9	
2.2. Gegevensverzameling	14	
2.3. Analyse	15	
3. Resultaten Gezonde School 2017-2020		
3.1. Onderhoud en doorontwikkeling Gezonde School-aanpak	16	
3.2. Ondersteuningsaanbod Gezonde School	20	
3.3. Deskundigheidsbevordering	28	
3.4. Vignet Gezonde School	33	
3.5. Communicatie	38	
3.6. Digitale ondersteuning	42	
3.7. Monitoring en evaluatie	46	
3.8. Samenhang en aansturing	49	
4. Conclusies en aanbevelingen	56	
Bijlagen		
Bijlage 1	Consultatie projectleiders Gezonde School	62
Bijlage 2	Nieuwe en bestaande scholen 2017-2020	63
Bijlage 3	Verantwoording Tabel 6	64
Bijlage 4	Verantwoording Tabel 7	65
Bijlage 5	Verantwoording Tabel 8	66
Bijlage 6	Lijst van projectleiders en bestuurders 2017-2020	67

Samenvatting

Van 2017 tot en met 2020 zijn scholen, die een actieve bijdrage willen leveren aan de gezondheid van hun leerlingen en studenten, ondersteund via het programma Gezonde School. Het programma streeft ernaar dat werken aan een gezonde leefstijl is opgenomen in het DNA van elke school. Het landelijk programma Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. In opdracht van deze partijen is een programma evaluatie gedaan om te bekijken of de verwachte resultaten zijn behaald.

Uit de evaluatie blijkt dat aan het einde van de programmaperiode een vijfde (19%) van de scholen in Nederland “Gezonde School” is. Dit is een forse toename ten opzicht van de start van de programmaperiode, toen 11% van alle scholen een vignet Gezonde School bezat. Een Gezonde School werkt aan een leefstijlthema naar keuze (zoals Voeding, Sport en Bewegen of Welbevinden) om gezond gedrag van leerlingen en studenten te bevorderen. Dit gebeurt stapsgewijs en integraal via educatie, signaleren, het aanpakken van de sociale en fysieke omgeving, en het borgen van aandacht voor gezonde leefstijl in het schoolbeleid.

Scholen kunnen via Gezondschool.nl zelfstandig werken met de Gezonde School-aanpak. Scholen die hierbij een steuntje in de rug nodig hebben, kunnen een aanvraag voor Ondersteuningsaanbod indienen. In de gehele programmaperiode is er naar verwachting 2.517 keer Ondersteuningsaanbod uitgekeerd aan in totaal 2.026 scholen (21% van alle scholen in Nederland). Scholen met kwetsbare leerlingen en studenten, zoals het speciaal onderwijs, hebben hierbij voorrang gekregen. Van de scholen met Ondersteuningsaanbod zet driekwart het budget in voor de taakuren van de Gezonde School-coördinator, 87% ontvangt advies van een Gezonde School-adviseur, en een kleine helft zet erkende activiteiten in. Scholen zijn doorgaans (zeer) tevreden over de Gezonde School-adviseur (96%) en de erkende activiteiten (96%). Bovendien ontvangt 82 – 90% van deze scholen jaarlijks deskundigheidsbevordering in de vorm van een basistraining dan wel verdiepende thematraining. De waardering voor deze deskundigheidsbevordering is tijdens de programmaperiode gestegen van een 6,8 naar een 7,7.

Van de 26 (sub)doelen voor Gezonde School 2017-2020 zijn er 23 behaald, waarvan drie deels. Twee doelen zijn (net) niet behaald en van één doel is onbekend of het is behaald. Bovenop de verwachte resultaten heeft het programma op diverse punten extra resultaten geboekt. Op basis van deze evaluatie zijn enkele aanbevelingen gedaan voor de nieuwe programmaperiode 2021-2024.

Het programma Gezonde School werkt samen met programma's en partners zoals het Nationaal Preventie Akkoord, en sluit aan bij relevante beleidsontwikkelingen en initiatieven in binnen- en buitenland. Er is aantoonbaar verbinding gelegd met het onderwijs en in het gezondheidsdomein, bijvoorbeeld door Gezonde School te integreren in lerarenopleidingen. In de loop van de programmaperiode is het programma Gezonde School gegroeid en zijn diverse extra regelingen via Gezonde School ontsloten. Gezonde School is daarmee uitgegroeid tot hét kanaal voor gezonde leefstijl op school. Nu één op de vijf van alle scholen in Nederland via de Gezonde School-aanpak aan gezonde leefstijl werkt, komt de missie “Een gezonde leefstijl is opgenomen in het DNA van elke school” steeds dichterbij.

Woordenlijst

Definitie van 'ronde'

In dit rapport wordt het woord 'ronde' gebruikt voor een ronde Ondersteuningsaanbod met de looptijd van een schooljaar. Dus 'ronde 2017' is schooljaar 2017-2018.

In dit rapport worden de volgende afkortingen gebruikt:

EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Hbo	Hoger beroeps onderwijs
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Mbo	Middelbaar beroeps onderwijs
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Po	Primair onderwijs
SES	Sociaal-economische status
So	Speciaal onderwijs
SZW	Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Vmbo	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vo	Voortgezet onderwijs
Vso	Voortgezet speciaal onderwijs
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

1 Achtergrond van de evaluatie

1.1 Het programma Gezonde School

De school is een belangrijke omgeving om een gezonde leefstijl te stimuleren. Voor 2016 hadden GGD GHOR Nederland, de drie onderwijsraden (PO-Raad, VO-raad en MBO Raad) en het RIVM individueel de opdracht om scholen te helpen om aan gezondheidsbevordering te werken. Hoewel onderlinge afstemming plaatsvond was er ruimte voor meer samenhang en een meer gestructureerde aanpak. In 2016 is er vanuit de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Economische Zaken en Klimaat (EZK), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) gevraagd aan de hierboven genoemde partijen om gezamenlijk een plan op te stellen om gestructureerd scholen te ondersteunen, hetgeen resulteerde in het programma Gezonde School 2017-2020.

Het programma Gezonde School heeft als missie:

“Een gezonde leefstijl is opgenomen in het DNA van elke school.”

Van 2017 tot en met 2020 worden via het programma Gezonde School scholen ondersteund die een actieve bijdrage willen leveren aan de gezondheid van hun leerlingen en studenten. Het programma streeft ernaar dat Gezonde Scholen zo bijdragen aan méér gezondheidswinst, minder gezondheidsverschillen en betere onderwijsprestaties. Het landelijk programma Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de landelijke thema-instituten, de Samenwerkende Gezondheidsfondsen en de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke opvoeding.

Binnen het programma Gezonde School wordt de opdracht uitgevoerd vanuit verschillende, met elkaar samenhangende, deelprojecten: scholen kunnen gebruik maken van het **Ondersteuningsaanbod** (budget) en via **Digitale ondersteuning** van de website met Gezonde School aan de slag. De Gezonde School-coördinator in de school en de Gezonde School-adviseur van de GGD worden via **Deskundigheidsbevordering** getraind. Het hart van het programma is de **Gezonde School-aanpak**, een planmatige en integrale werkwijze om aan de verschillende gezondheidsthema's en pijlers te werken. Of scholen voldoen aan de eisen van de methode van de aanpak wordt getoetst en beoordeeld via de structuur van (themacertificaten van) het **Vignet Gezonde School**. Tenslotte vindt er **Communicatie** plaats over deelprojecten en het programma Gezonde School, vindt er **Monitoring en evaluatie** van de resultaten plaats en wordt sturing gegeven op de **Samenhang** van het geheel.

Het programma Gezonde School is gericht op alle leerlingen en studenten in het po-, vo- en mbo-onderwijs. Daarbij gaat er speciaal aandacht uit naar scholen met leerlingen die meer dan anderen het risico lopen op het ontwikkelen van een ongezonde leefstijl. In het programma zijn daarom de volgende prioritaire doelgroepen vastgesteld: speciaal onderwijs scholen, po-scholen met lage SES-leerlingen, vo-scholen met vmbo basis/kader leerlingen en mbo scholen met entree/niveau 2 studenten.

1.2 Opdracht en evaluatievraag

Aan het einde van de programmaperiode Gezonde School 2017-2020 nemen de PO-Raad, VO-raad en MBO Raad, RIVM en GGD GHOR Nederland een moment om terug te blikken. Wat is er bereikt in vier jaar Gezonde School? Wat zijn de opbrengsten in relatie tot de doelen van destijds, en waar staan we nu? Het is nuttig om behaalde resultaten zichtbaar te maken in het kader van de verantwoording aan de vier betrokken ministeries, de samenwerkingspartners en de scholen. Tegelijk vormen deze resultaten een mooie basis voor het nieuwe programmaperiode Gezonde School 2021-2024. Daarom heeft het RIVM, namens de samenwerkende organisaties binnen Gezonde School, opdracht gegeven aan Sofieke Jansen Evaluatieonderzoek om een programmaevaluatie uit te voeren¹.

Bij aanvang van het programma Gezonde School 2017-2020 is een programmaplan opgesteld, waarin de plannen voor de diverse deelprojecten op hoofdlijnen zijn beschreven. Per deelproject zijn destijds strategische doelen geformuleerd, waarin het verwachte resultaat staat beschreven: wat heeft men aan het einde van het programma op dit deelproject bereikt. Deze strategische doelen vormen een goede basis om aan het einde van het programma terug te kijken. Gedurende de looptijd van het programma zijn al veel gegevens verzameld en gerapporteerd die gebruikt kunnen worden voor de programmaevaluatie.

De evaluatievragen, zoals samen met de opdrachtgever vastgesteld, zijn: Wat zijn de daadwerkelijke resultaten van het programma Gezonde School 2017-2020, in relatie tot de verwachte resultaten? Zijn de doelen behaald, en wat zijn redenen voor het wel of niet behalen ervan? En zijn er opbrengsten van Gezonde School te benoemen die niet in de doelen stonden beschreven? In dit rapport wordt antwoord gegeven op deze evaluatievragen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de werkwijze van de evaluatie uiteengezet. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksresultaten beschreven en wordt antwoord gegeven op de evaluatievragen. Er wordt beschreven welke doelen behaald zijn en welke niet, wat hiervan achterliggende redenen zijn en welke extra opbrengsten zijn behaald bovenop de doelen. In hoofdstuk 4 volgt de conclusie van de evaluatie en de aanbevelingen die daaruit volgen. Door het gehele document heen worden afkortingen gebruikt, deze staan uitgelegd in de woordenlijst op pagina 6.

¹ Zie ook het ZonMW onderzoek naar de effecten van de Gezonde School-aanpak (zie elders in dit rapport). Dit staat los van de voorliggende programmaevaluatie over de programmaperiode 2017-2020.

2 Werkwijze

Voor het beantwoorden van de evaluatievragen is de volgende aanpak gevolgd. Hieronder worden eerst de strategische doelen uit het programmaplan beschreven (paragraaf 2.1). Vervolgens wordt aangegeven welke gegevensbronnen zijn gebruikt om te bepalen of de doelen zijn behaald (paragraaf 2.2), en tot slot hoe deze gegevens zijn verwerkt (paragraaf 2.3).

2.1 Strategische doelen Gezonde School 2017-2020

Voor elk deelproject zijn de oorspronkelijke doelen uit het programmaplan Gezonde School 2017-2020 als uitgangspunt genomen. Grotendeels zijn deze doelen gedurende de looptijd van het programma gehandhaafd. Een aantal doelen zijn op basis van ervaringen tussentijds bijgesteld. Ook is een aantal doelen uitgebreid vanwege additionele middelen die aan het programma Gezonde School 2017-2020 werden toegevoegd. Indien er sprake was van tussentijdse bijstellingen of uitbreidingen van de doelen, dan zijn deze hieronder beschreven.

In Hoofdstuk 3 worden de resultaten van elk deelproject besproken in het licht van deze strategische doelen. Hierbij wordt steeds dezelfde nummering van doelen aangehouden.

Onderhoud en doorontwikkeling Gezonde School-aanpak

Voor het deelproject Onderhoud en doorontwikkeling Gezonde School-aanpak is in het programmaplan één strategisch doel geformuleerd:

- Doel 1** De Gezonde School-aanpak is aangepast en verbeterd naar aanleiding van recente wetenschappelijke inzichten over wat werkt in gezondheidsbevordering en ontwikkelingen in het onderwijs en het gezondheidsdomein.

Ondersteuningsaanbod Gezonde School

Voor het deelproject Ondersteuningsaanbod Gezonde School zijn in het programmaplan drie strategische doelen geformuleerd. De oorspronkelijke doelen waren:

- Doel 2** Over vier jaar heeft 17% (1.650) van de scholen (locaties) gebruik gemaakt van het Ondersteuningsaanbod Gezonde School. Dit betreft 1.303 po-schoollocaties, 243 vo-schoollocaties en 104 mbo-schoollocaties.
- Doel 3** Het Ondersteuningsaanbod heeft met name twee kwetsbare groepen bereikt: (a) scholen met leerlingen uit gezinnen met een lage SES, bijvoorbeeld in wijken met een lage SES, scholen met vmbo basis/kader leerlingen en scholen met mbo entree/niveau 2 studenten en (b) scholen voor speciaal onderwijs.
- Doel 4** Deze 1.650 scholen hebben gebruik gemaakt van het 'Gezonde school-pakket' waarmee zij onder meer een Gezonde School-coördinator konden inzetten en advies op maat van een Gezonde School-adviseur ontvingen.

Doelstelling 2 is in de loop van de programmaperiode uitgebreid vanwege additionele middelen die Gezonde School heeft ontvangen. Tabel 1 geeft hiervan een overzicht.

In ronde 2017 zijn vanuit de Hartstichting en het programma Jong Leren Eten (EZK) extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor het thema Voeding. In 2018 zocht het Nationaal Preventie Akkoord aansluiting bij Gezonde School. Vanuit het Nationaal Preventie Akkoord werden voor drie achtereenvolgende rondes extra middelen toegevoegd op de thema's Voeding, Welbevinden, Sport & Bewegen en Roken & Alcohol.

In ronde 2019 werden bovendien vanuit het VWS-programma Voorkomen van tienerzwangerschappen extra middelen toegevoegd voor het thema Relaties & Seksualiteit. Tot slot kon in 2020 een extra ronde Ondersteuningsaanbod toegekend worden, vanwege onderbesteding die in ronde 2017 t/m 2019 was ontstaan door ingetrokken toekenningen.

Tabel 1. Financiering Ondersteuningsaanbod Gezonde School

Programma	Thema	Looptijd
Reguliere programma Gezonde School	Alle thema's	Ronde 2017 Ronde 2018 Ronde 2019
Hartstichting en EZK	Voeding	Ronde 2017
Nationaal Preventie Akkoord	Voeding, Welbevinden, Sport & Bewegen, Roken & Alcohol	Ronde 2018 Ronde 2019 Ronde 2020**
Voorkomen tienerzwangerschappen	Relaties & Seksualiteit	Ronde 2019
Onderbesteding Gezonde school	Alle thema's behalve Relaties & Seksualiteit*	Ronde 2020**

* Vanaf ronde 2020 is er voor dit thema een aparte Stimuleringsregeling buiten het Ondersteuningsaanbod.

** Deze ronde loopt nog t/m 31 augustus 2021.

Vanwege deze extra middelen is het strategisch doel opgehoogd van 17% (1.650) naar 25% (2.425) van de scholen die gebruik maken van het Ondersteuningsaanbod Gezonde School. Aan deze ophoging van het doel is geen onderverdeling naar onderwijstype gekoppeld. Het aantal po-, vo- en mbo-schoollocaties in doelstelling 2 is dan ook gelijk gebleven.

De nieuwe doelen voor het deelproject Ondersteuningsaanbod zijn als volgt:

-

Doel 2 Over vier jaar heeft 25% (2.425) van de scholen (locaties) gebruik gemaakt van het Ondersteuningsaanbod Gezonde School. Dit betreft tenminste 1.303 po-schoollocaties, 243 vo-schoollocaties en 104 mbo-schoollocaties.
-

Doel 3 Het Ondersteuningsaanbod heeft met name twee kwetsbare groepen bereikt: (a) scholen met leerlingen uit gezinnen met een lage SES, bijvoorbeeld in wijken met een lage SES, scholen met vmbo basis/kader leerlingen en scholen met mbo entree/niveau 2 studenten en (b) scholen voor speciaal onderwijs.
-

Doel 4 Deze 2.425 scholen hebben gebruik gemaakt van het 'Gezonde school-pakket' waarmee zij onder meer een Gezonde School coördinator konden inzetten en advies op maat van een Gezonde School-adviseur ontvingen.

De samenhang tussen doel 2 en doel 4 verdient hier een toelichting. Doel 2 gaat over het aantal keer dat gebruik gemaakt is van het Ondersteuningsaanbod (budget). Doel 4 gaat over de mate waarin scholen gebruik hebben gemaakt van de *verschillende onderdelen* binnen het Ondersteuningsaanbod.

Deskundigheidsbevordering

Voor het deelproject Deskundigheidsbevordering zijn in het programmaplan drie strategische doelen geformuleerd. De oorspronkelijke doelen waren:

- Doel 5** Voor alle 1.650 scholen die gebruik maken van het Ondersteuningsaanbod is er deskundigheidsbevordering Gezonde School georganiseerd. Daarnaast kunnen deze scholen deelnemen aan een vervolgtraining Gezonde School met als doel 'verdieping kennis thema's Gezonde School'.
- Doel 6** Voor alle Gezonde School-adviseurs zijn een basistraining, vervolgtraining en/of een themaworkshop rond Gezonde School georganiseerd.
- Doel 7** Deelname aan bijeenkomsten van Lerende Netwerken Sport en Bewegen in de buurt is gestimuleerd.

Doelstelling 5 is in het eerste jaar van de programmaperiode op enkele punten bijgesteld:

- De doelstelling is concreter gemaakt door te benoemen hoeveel scholen deskundigheidsbevordering *hebben ontvangen*, in plaats van de focus te leggen op het *organiseren* van deskundigheidsbevordering.
- In de doelstelling is het percentage scholen met Ondersteuningsaanbod dat deskundigheidsbevordering heeft ontvangen bijgesteld van 100% naar 80%. Scholen die vaker dan eenmaal Ondersteuningsaanbod ontvangen en aan een thema werken, hebben namelijk niet jaarlijks de verdiepende thematraining nodig omdat ze gedurende meerdere jaren bezig zijn met hetzelfde thema.
- Ook is een subdoel over de kwaliteit van de trainingen toegevoegd: gemiddeld waardenen Gezonde school-coördinatoren de training met een 8 of hoger.

De nieuwe formulering van doelstelling 5 is opgenomen in het 'Jaarplan Deskundigheidsbevordering 2018' en in de daarop volgende jaarrapportages.

De nieuwe doelen voor het deelproject Deskundigheidsbevordering zijn als volgt:

- Doel 5a** Jaarlijks heeft 80% van de scholen (locaties) die gebruik maken van het Ondersteuningsaanbod deskundigheidsbevordering ontvangen, in de vorm van een basistraining dan wel vervolgtraining Gezonde School met als doel 'verdieping kennis thema's Gezonde School'.
- Doel 5b** De deskundigheidsbevordering wordt door scholen gewaardeerd met tenminste een 8.
- Doel 6** Voor alle Gezonde School-adviseurs zijn een basistraining, vervolgtraining en/of een themaworkshop rond Gezonde School georganiseerd.
- Doel 7** Deelname aan bijeenkomsten van Lerende Netwerken Sport en Bewegen in de buurt is gestimuleerd.

Vignet Gezonde School

Voor het deelproject Vignet Gezonde School zijn in het programmaplan drie strategische doelen geformuleerd:

- Doel 8** Er zijn jaarlijks ongeveer 650 aanvragen afgehandeld.
- Doel 9** Er zijn jaarlijks ongeveer 70 audits uitgevoerd.
- Doel 10** In 2017 zijn de themavragenlijsten 'langs de meetlat' gelegd. Op basis hiervan zijn de vragenlijsten meer uniform opgebouwd, zowel qua inhoud als opbouw.

Communicatie

Voor het deelproject Communicatie zijn in het programmaplan vier strategische doelen geformuleerd:

- Doel 11** Scholen kennen het ondersteuningsaanbod en weten hoe zij hier gebruik van kunnen maken. Er wordt extra ingezet op het bereiken van de prioritaire doelgroepen.
- Doel 12** Scholen weten hoe zij een themacertificaat van het vignet Gezonde School kunnen aanvragen.
- Doel 13** Met partners is afstemming en samenwerking bereikt in de communicatie, onder andere via de werkgroep communicatie.
- Doel 14** De projecten die onderdeel uitmaken van dit programma zijn via communicatie onder de aandacht gebracht bij scholen via een multimediale communicatie strategie.

Digitale ondersteuning

Voor het deelproject Digitale ondersteuning is in het programmaplan één strategisch doel geformuleerd. In het programmaplan stond dit doel oorspronkelijk onder het kopje 'Ondersteuningsaanbod'. Echter vrij snel na de start van het programma is Digitale ondersteuning als apart deelproject verder gegaan. Het strategisch doel is hierbij ongewijzigd gebleven. Het doel is voor de overzichtelijkheid hier opgeknipt in drie subdoelen.

- Doel 15a** Via de website GezondeSchool.nl zijn scholen op een digitale manier ondersteund bij het werken aan Gezonde School.

**Doel
15b**

De ondersteuning die scholen ontvangen via de website is afgestemd op de vraag van de school.

**Doel
15c**

Er zijn gemiddeld 2.750 unieke bezoekers per week. Hiermee is een groot aantal scholen bereikt. Ook is het leerplankader via Gezondeschool.nl te vinden.

Monitoring en evaluatie

Voor het deelproject Monitoring en evaluatie zijn in het programmaplan twee strategische doelen geformuleerd:

**Doel
16**

De voortgang van de inspanningen voor de doelen van programma Gezonde School 2017-2020 zijn jaarlijks vastgelegd.

**Doel
17**

Jaarlijks wordt binnen de stuurgroep Gezonde School gereflecteerd op de keuzes die bij het opstellen van het programma zijn gemaakt.

Samenhang en aansturing

Voor het deelproject Samenhang en aansturing zijn in het programmaplan zes strategische doelen geformuleerd:

**Doel
18**

Met relevante stakeholders zijn strategische gesprekken aangegaan om ontwikkelingen binnen het onderwijs en in het gezondheidsdomein te verbinden met Gezonde School.

**Doel
19**

De vier betrokken Ministeries (VWS, OCW, EZK en SZW) zijn (on)gevraagd geadviseerd over samenhang in het beleid over Gezonde School en aanpalende onderwerpen.

**Doel
20**

Samenhang tussen lokale en landelijke activiteiten rond Gezonde School is bevorderd o.a. doordat is ingezet op informatie-uitwisseling tussen lokale en landelijke partijen en door vanuit het programma Gezonde School in te zetten op het versterken van de lokale infrastructuur Gezonde School.

**Doel
21**

Er zijn gesprekken gevoerd met lerarenopleidingen en andere relevante opleidingen om te bevorderen dat Gezonde School onderdeel wordt van het curriculum van lerarenopleidingen en andere relevante opleidingen.

**Doel
22**

Er is meegedacht en afgestemd met de uitvoerders van het plan Gezonde Kinderopvang om samenhang tussen het plan Gezonde Kinderopvang en het plan Gezonde School te realiseren en te borgen.

**Doel
23**

Partijen die onderzoek financieren en uitzetten (zoals ZonMW, NRO, VWS en OCW) zijn geadviseerd over de relevantie en toepasbaarheid van mogelijk te financieren onderzoeken.

2.2 Gegevensverzameling

Om de evaluatievragen (paragraaf 1.2) te beantwoorden zijn diverse bronnen gebruikt. Deze bronnen worden hieronder beschreven. De belangrijkste bronnen zijn de jaarrapportages 2017 t/m 2019. Voor 2020 was er bij het schrijven van dit rapport geen jaarrapportage en is de informatie opgehaald bij projectleiders.

Gebruikte bronnen:

- *Programmaplan Gezonde School 2017-2020*
Het programmaplan is de basis van de evaluatie, hieruit zijn de strategische doelen gehaald maar bijvoorbeeld ook basis cijfers zoals het totaal aantal scholen in Nederland.
- *Jaarrapportages 2017, 2018 en 2019*
De jaarrapportages beschrijven de resultaten van de verschillende deelprojecten, deze resultaten zijn in dit rapport samengevat. In 2017 was er een appendix op de jaarrapportage waarin het monitoringsmodel en de bijbehorende indicatoren, inclusief de resultaten van 2017, uitgebreid zijn beschreven. Deze is ook geraadpleegd.
- *Consultatie projectleiders*
Aan de projectleiders van de verschillende deelprojecten is gevraagd de informatie te controleren en eventueel aan te vullen. De gegevens voor 2020 zijn volledig opgehaald door consultatie van projectleiders. Er zijn telefonische gesprekken en e-mail wisselingen gevoerd met alle projectleiders. Een lijst van projectleiders is te vinden in bijlage 1.
- *Cijfers nieuwe en bestaande scholen 2017-2020*
Voor het deelproject Ondersteuningsaanbod heeft de projectleider ten behoeve van deze evaluatie extra cijfers aangeleverd. Dit betreft de cijfers van het Ondersteuningsaanbod over het jaar 2020 en de uitsplitsing naar nieuwe en bestaande scholen over de gehele programmaperiode. Deze cijfers zijn bijgevoegd als bijlage van dit rapport (bijlage 2).
- *Factsheet Resultaten evaluatievragenlijst ronde 2017 en 2018*
Scholen die Ondersteuningsaanbod ontvangen hebben, hebben aan het einde van elke ronde een evaluatievragenlijst ingevuld over het gebruik en de waardering van de verschillende onderdelen van het Ondersteuningsaanbod. De resultaten zijn voor elke ronde beschreven in een factsheet. De factsheet van ronde 2019 was bij het opstellen van dit rapport nog niet beschikbaar.
- *Jaarplannen van deelprojecten Gezonde School*
Soms zijn jaarplannen van deelprojecten erop nageslagen bijvoorbeeld wanneer er sprake was van bijgestelde strategische doelen. Ook documenten zoals highlights of memo's aan de stuurgroep zijn geraadpleegd indien daar aanleiding voor was.

Voor de leesbaarheid is er in dit evaluatierapport voor gekozen om niet bij elk afzonderlijk resultaat de bron te vermelden. Wanneer er niets vermeld staat, is de bron doorgaans de jaarrapportage dan wel de aanvulling van de projectleiders. Wanneer andere bronnen zijn gebruikt is dit zoveel mogelijk vermeld.

2.3 Analyse

In de analyse is gekeken naar doelrealisatie: zijn de strategische doelen, zoals beschreven in het programmaplan, behaald? Wat zijn redenen voor het wel of niet behalen ervan? En zijn er opbrengsten van Gezonde School te benoemen die niet in de doelen stonden beschreven?

Om hiervan een beeld te krijgen, zijn de beschikbare gegevens uit de jaarrapportages en andere bronnen per deelproject samengevat. Daarmee ontstaat een beeld van de resultaten die per deelproject zijn bereikt in de periode 2017 t/m 2020. Vervolgens zijn de resultaten naast de strategische doelen gelegd. Er is bij de analyse vooral gelet op de volgende punten:

- *Algemeen: consistentie*
Zijn de gegevens over de jaren heen voldoende vergelijkbaar, zijn de gegevens op dezelfde wijze verkregen en gerapporteerd? Beschrijven de gegevens daadwerkelijk wat in de strategische doelen bedoeld wordt? Vragen en onduidelijkheden zijn voorgelegd aan de betreffende projectleider(s).
- *Kwantitatieve gegevens*
Bij kwantitatieve gegevens is bovendien gekeken naar: is de berekening transparant en herleidbaar? Is in de verschillende jaren dezelfde wijze van berekening gehanteerd?
- *Kwalitatieve gegevens*
Bij kwalitatieve gegevens is bovendien gekeken naar: is er sprake van een logische samenhang en opbouw in de bereikte resultaten? Worden over de verschillende jaren dezelfde onderdelen of categorieën vermeld?

Dit evaluatierapport bouwt voort op de jaarrapportages. Soms is nieuwe informatie toegevoegd om beter te kunnen beoordelen of een strategisch doel is behaald. In een enkel geval is een cijfer anders berekend, wanneer dit de duiding vergemakkelijkt of beter past bij het strategisch doel. Met behulp van voetnoten en bronvermeldingen zijn de keuzes en berekeningen in dit evaluatierapport zoveel mogelijk verantwoord. Eén specifiek punt verdient hier een toelichting: het totaal aantal scholen in Nederland. Dit cijfer is belangrijk om het percentage scholen te kunnen berekenen dat met Gezonde School is bereikt. Het totaal aantal scholen in Nederland is aan verandering onderhevig vanwege opheffing, fusie of afsplitsing van scholen. In dit evaluatierapport wordt uitgegaan van een totaal aantal schoollocaties van 9.513 zoals genoemd in het programmaplan Gezonde School 2017-2020 (november 2016). Dit aantal sluit het beste aan op de percentages in de strategische doelen².

² Om onbekende redenen gaan de jaarrapportages uit van in totaal 9.205 schoollocaties in Nederland, gebaseerd op het rapport Kompas Gezonde School (RIVM en GGD GHOR Nederland, december 2015).